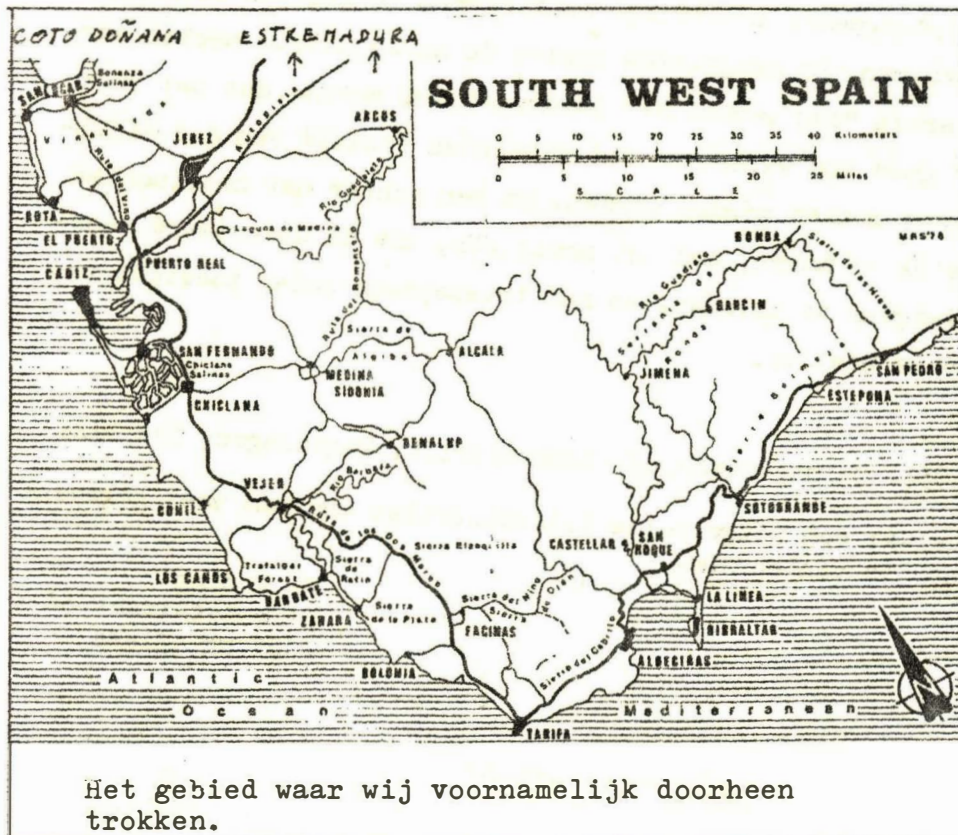

VERSLAG VAN EEN VOGELREIS NAAR ZUID-SPANJE

Omstreeks het begin van maart jl. heb ik tezamen met een drietal andere leden van onze Vereniging, te weten Hein Verkade, Dick Hoek en Wim van Duijn, een veertiendaagse reis gemaakt door het zuiden van Spanje. Dit gebied staat bekend om zijn vele speciale vogelsoorten, die er te zien zijn, in het bijzonder tijdens de trektijden. Dan ligt er in dit gebied het indrukwekkende "Parque Nacional de Donana", een beroemd natuurreservaat, dat bekend staat om zijn vele overwinterende en langstreckende waadvogels.

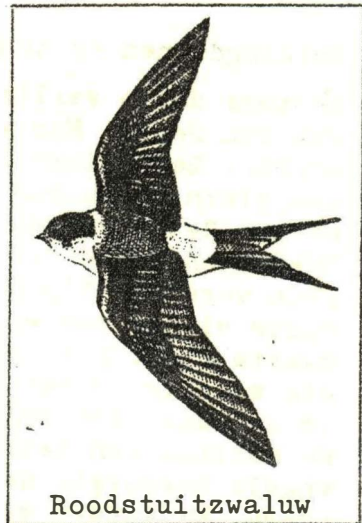
Vanaf Schiphol vertrokken we per vliegtuig in de richting van Malaga, waar we na zo'n 2½-uur veilig landden. Voor het vliegveld stond onze auto, die we van uit Nederland hadden gehuurd, al klaar en we konden direct met het waarnemen van vogels beginnen. Daar kwam overigens de eerste tijd nog niets van, want eerst hadden we nog een paar befaamde badplaatsen te passeren, zoals Torremolinos, Fuengirola, Marbella en Estepona. Door grootscheepse

bouwactiviteiten t.b.v. de talloze zoonanbidders worden er de nodige aanslagen gepleegd op deze, overigens niet oninteressante kust. Jammer genoeg schijnt het verzadigingspunt nog steeds niet bereikt te zijn, getuige de aanbiedingen van tweede huizen in "El Parque Benelux" e.d.

Even voorbij de badplaats Estepona strijken we even op het strand neer. Het is er nog rustig en voor de vogels is nog alle gelegenheid te fourageren. In de verte op zee zien we enkele Alken druk bezig met vissen. Hier in Nederland is zo'n tafereeltje nauwelijks waar te nemen, omdat deze vogels op de Noordzee wat verder van de kust af zitten. Op het strand scharrelen enkele Strandplevieren en Bontbekplevieren. In het struikgewas vlak bij het strand zong de Waaierstaartrietszanger. Kuifleeuweriken waren zelfs de meest algemene vogels in deze omgeving. Tussen de struiken stonden al enkele exemplaren van de Bijenorchis prachtig te bloeien. We legden ze direct op de gevoelige plaat vast.

Wat meer in de richting van Gibraltar volgden we een poosje de loop van de rivier de Guadiaro. Langs deze rivier ontdekten we dadelijk al een vijftal verschillende soorten zwaluwen n.l. de Roodstuitzwaluw, de Huiszwaluw, de Boerenzwaluw, de Rotszwaluw en de Oeverzwaluw, een voor ons welhaast uniek tafereeltje. Tussen de zwaluwen door zagen we plotseling IJsvogels de rivier oversteken. Na enige tijd bleek, dat hier twee paartjes van deze mooie vogelsoort en elkaars nabijheid broedden. In de verte op een zandplaat waren de eerste Kleine Zilverreigers te zien.

Op een stukje akkerland vlak tegen Gibraltar liepen de eerste Rode Patrijzen, iets groter dan onze patrijzen en met een opvallende koptekening. Het viel ons op, dat ze vrij schuw waren, hetgeen gezien de vele jachtactiviteiten in deze omgeving wellicht niet te verwonderen is. Overal stonden hier langs de kant de indrukwekkende Zeeajunen met hun lange witte bloeipluimen.

Roodstuitzwaluw

Tegen de avond bereikten we de stad La Linea, de grensplaats bij Gibraltar, waar we de nacht doorbrachten. De volgende morgen staken we de grens over, waarna we toertje maakten op en rond de beroemde rots van Gibraltar. Het is er een compleet andere wereld, een typisch stukje Engeland, maar dan onder indrukwekkende palmbomen, vergezeld van bobby's, roundabouts e.d. Toch is dit het enige stukje Engeland waar rechts gereden wordt, een voor ons toch wel wat merkwaardige ervaring. Het stadje Gibraltar, aan de voet van de hoge, uit zee oprijzende rots, is beslist de moeite waard gezien te worden. Vanuit dit stadje reden we via smalle bochtige wegen, waarlangs mooie villa's met subtropische tuinen liggen, een heil eind de rots op. Het weer was helaas niet al te fraai, want de regen viel soms met bakken de lucht uit. Op een gegeven moment zagen we langs de kant van de weg een aantal verkleumde natte apen zitten, kauwend op brood en sinaasappels. Toch wordt aan hun aanwezigheid het behoud van de Britse heerschappij over Gibraltar toegeschreven. Er is zelfs een ambtenaar aangewezen om hen bij te voeren en deze zetelt in het "Ape Keepers House". De apen, behorend tot de soort Magot, die ook in Noord-Afrika voorkomt, waren erg mak en lieten zich met gemak fotograferen. Tussen hen in zaten enkele Geelpootsilvermeeuwen, de mediterrane variant van onze Silvermeeuw. We deden nog een poging halverwege de rots naar de zeetrek te kijken, maar de regenvlagen belemmerden ons uitzicht bijna geheel.

Weer terug in Spanje reden we rond de baai van Algeciras in de richting van Tarifa, het zuidelijkst gelegen plaatsje van Spanje. Van hieruit gaan geregeld veerboten naar Marokko, dat in de verte duidelijk te zien was. Vooral 's avonds waren de lichten van Tanger zeer mooi te zien.

Rond Tarifa zagen we vele Koereigers in het land zitten, vooral op en rond het vee. Tijdens onze verdere reis bleken de Koereigers tot de meest algemene vogels te behoren. Even in het binnenland zetten we koers naar Los Barrios door een imponerend berggebied. Het hoogtepunt in dit gebied was wel een Vale Gier, die vlak tegen de weg aan op een rotspunt zat. Hij liet zich prachtig door ons fotograferen. Overigens zagen we vlak daarna nog verschillende Vale Gieren door het dal zweven: een heel mooi gezicht! Deze tocht bracht ons tevens de eerste kennismaking met de Ooievaars, die hier gelukkig nog algemeen zijn. De eerste zagen we op een oud dorpskerkje, dat omzoomd was door grote sinaasappelbomen. Vele rijpe sinaasappelen staarden ons aan, maar we wisten de verleiding te weerstaan. Opvallend was nog de sterke trek van Rotszwaluwen, die soms met tientallen tegelijk overvlogen.

Vlak tegen Tarifa ligt een uitgestrekt slikkengebied. Bij het oversteken van dit terrein werden we verrast door een 30-tal Aasgieren, die direkt vanuit Afrika hier overtrokken. Even later passeerden ons 5 Grielen, die even verderop neerstreken. Ze waren prachtig te zien. Met enige weemoed dachten we aan het feit, dat deze bijzondere vogelsoort zo'n goede dertig jaar geleden voorgoed uit Nederland verdwenen is. Jac.Thijssen en Jan Strijbos wisten veel over deze geheimzinnige vogel te vertellen, die voor de oorlog nog in een behoorlijk aantal in de Amsterdamse Water-

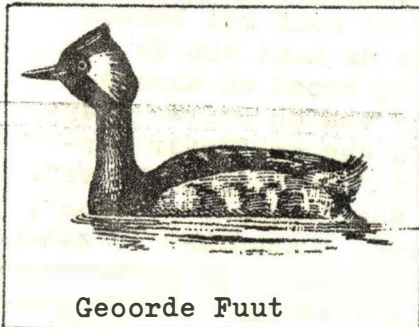
leidingduinen en Kennemerduinen voorkwam.

Na twee dagen verlieten we Tarifa en zetten koers naar de zoutmoerassen van San Petri. Een welkome verrassing vormde de aanblik van twee Reuzensterren. Deze ster is ook wel eens in Nederland te zien. Zij is de grootste ster in Europa en valt qua grootte te vergelijken met een Zilvermeeuw. Het broedgebied van deze soort ligt rond de Botnische Golf in Zweden en Finland.

Even verderop bij een vuilnisbelt stond de Audouins Meeuw, een middelgrote slanke meeuw met een zware koraalrode snavel, voorzien van een zwarte band. Bovendeel en bovenvleugels zijn zeer lichtgrijs. Deze soort die slechts in het westelijk gedeelte van de Middellandse Zee voorkomt, is ook daar een zeldzame verschijning. Een stukje verderop ligt de Laguna de Medina, een betrekkelijk klein meer, dat evenwel een grote schat aan vogels herbergt. Gelukkig is dit gebied als natuurreservaat geklassificeerd. We konden via een voetpad langs dit meer lopen, waarbij we tal van interessante waarnemingen deden. Zo waren er tientallen Tafeleenden, Kuifeenden, Krooneenden, Pijlstaarten, Slobeenden en Krakeenden. De klap op de vuurpijl vormde een 15-tal exemplaren van de Witkopeend. In heel Spanje zijn nog maar ongeveer 150 exemplaren van deze soort over, zodat we in één oogopslag 10% van de Spaanse populatie in beeld hadden gekregen. Ook waren er verscheidene Dodaarzen en Geoorde Futen te zien. Tegen de

avond bereikten we de aardige kustplaats San Lucar aan de monding van de Guadalquivir.

De volgende morgen togen wij in de richting van het gebied, dat in feite het hoofddoel van onze reis vormde n.l. de Coto Donana. Voorlopig was het niet mogelijk dit gebied binnen te komen, want tot aan Sevilla moesten wij de onderkant van de Guadalquivir blijven volgen. Het eigenlijke reservaat ligt ten noorden van deze rivier. Toch passeerden wij de eerste uitgestrekte moerassen, die

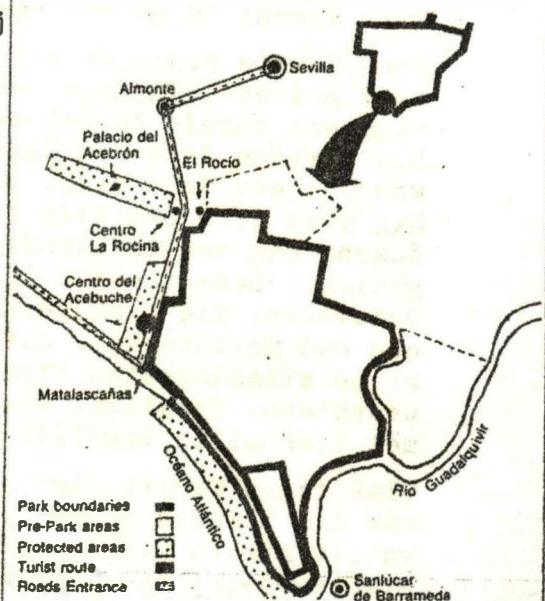
Geoorde Fuut

op dat ogenblik rijk begroeid waren met de Witte Waterranonkel. Hier en daar leek het of het er gesneeuwd had. De Kleine Zilverreiger was hier veruit de meest algemene vogel. Toch viel het niet mee deze vogel van dichtbij te benaderen, want steeds vlogen zij op een behoorlijke afstand van ons weer weg. Kennelijk zit de grootscheepse jacht op hun veren aan het begin van deze eeuw nog stevig in hun geheugen.

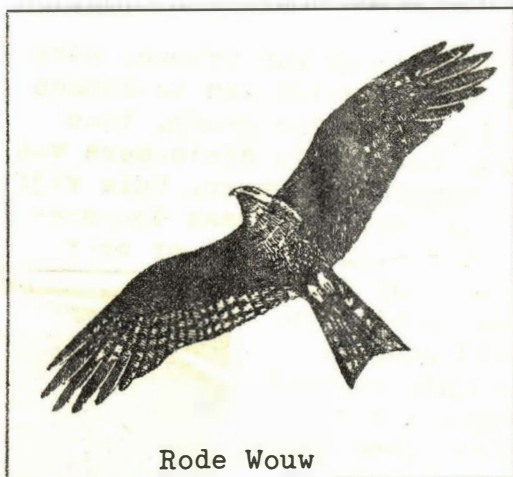
Kleine Zilverreiger

The National Park of Doñana was created in 1969 with an initial area of 37,000 Ha. In 1978 it was enlarged to its actual extension of 50,720 Ha. of Park plus 26,540 Ha. of peripheral protected areas.

PUBLICACIONES DEL
MINISTERIO DE AGRICULTURA, PESCA
Y ALIMENTACION
INSTITUTO NACIONAL PARA LA
CONSERVACION DE LA NATURALEZA
Gran Vía de San Francisco, 35
28005 MADRID

Situatieschets van de
Coto Donana

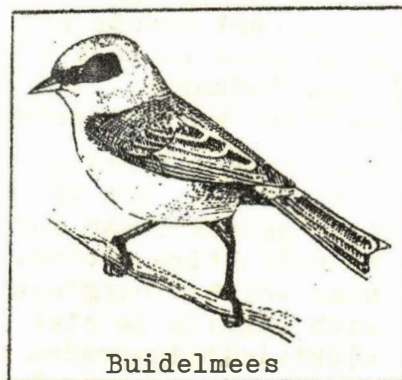

Rode Wouw

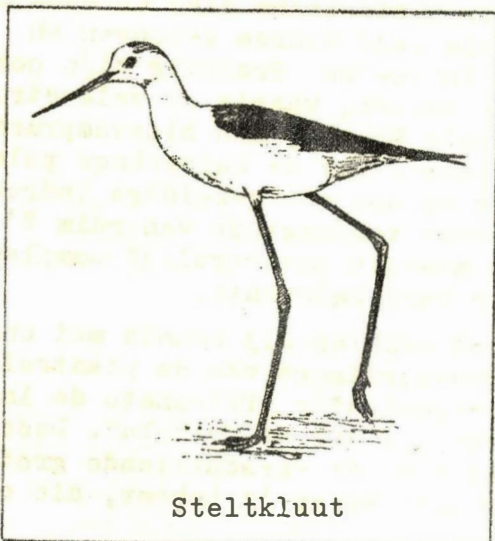
Heel mooi waren exemplaren van de Rode Wouw te zien, die steeds boven dit terrein aan het jagen waren. In een bos met Parasoldennen, aan de rand van de moerassen, troffen we de eerste Blauwe Eksters aan, die hier in behoorlijke aantallen voorkomen. Ze waren echter heel schuw. We slaagden er niet in een behoorlijke opname van hen te maken. De Kleine Zwartkop was hier ook een algemene verschijning. Een leuke verrassing werd ons geboden door twee Steenuiltjes, die zich op het dak van een schuurtje luid lieten horen. Op verschillende plaatsen weerklonk de roep van de hop, een vogel, die

door zijn fel oranje, zwarte en witte kleuren een welhaast exotische aanblik biedt. Ook lieten zij zich verschillende malen aan ons zien, waarbij zij soms hun fel-oranje kuif opzetten. Hier en daar bloeiden fijne witte Trosnarcissen, wellicht een van de stamvaders van onze narcissen, die onze omgeving in het voorjaar rijkelijk tooien.

Na een bezichtiging van de stad Sevilla gedurende de avond brachten we de nacht door in een ouderwets Spaans hotel met veel toerlantijnen en tegelwerk. Op zich ook wel een aparte ervaring. De volgende morgen ging het in de richting van de Coto Donana. Aan de rand van dit reservaat ligt het plaatsje El Rocio, waar ieder jaar veel Zigeuners tezamen komen om het feest van hun schutspatroon te vieren. Het plaatsje is zeer schilderachtig en kent alleen maar brede en zanderige wegen. Het lijkt alsof je in een wild-west film bent terecht gekomen, alleen al door de vele paarden, die kennelijk hier zeer geliefd zijn. Aan de rand van dit dorp ligt een groot moeras, waar een overvloed aan vogels te zien is. Allereerst fourageerden vele in het ondiepe water. Zij broeden hier niet, maar verblijven hier tijdelijk op weg naar hun broedgebieden als de Camargue in Zuid-Frankrijk e.d. Andere aanwezige soorten waren de Slobeend, de Krooneend, de Kleine Zilverreiger, de Grutto, de Grauwe Gans en de Tureluur. Naast deze meer vertrouwde vogels zagen we tot onze grote verrassing twee Zwarte Ibissen, een soort, die hier in kleine aantallen overwintert. Ook de Buidelmees, die vooraan hoog in het riet zat, trok onze aandacht. Opvallend waren de vele Witwangsterns, die steeds aan het vissen waren. Vanuit de lucht ondernamen zij geregeld duikvluchten in het water. Het lijkt

Buidelmees

Steltkluis

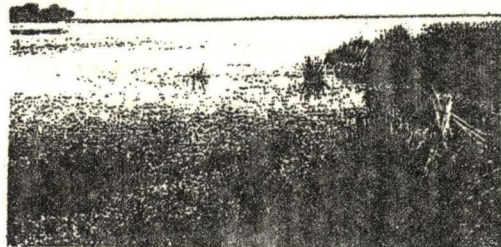
sterk op onze Zwarte Stern, maar onderscheidt zich hiervan toch duidelijk door zijn opvallende witte keel. Tot slot zagen we vele Ooievaars, Stelkluten en Kluten.

Eindelijk was het dan zover, dat wij de Coto Donana konden intrekken. Dit befaamde vogelreservaat, een deltagebied aan de monding van de Guadalquivir, is beroemd door zijn vele waad- en watervogels. Ook is er een broedplaats van de Keizerarend, die wij overigens helaas niet gezien hebben. Het reservaat mag niet op eigen gelegenheid worden betreden; men kan slechts via landrovers onder begeleiding dit gebied bezichtigen. In het algemeen moet

PARQUE NACIONAL DE DOÑANA

AÑO EUROPEO DEL MEDIO AMBIENTE

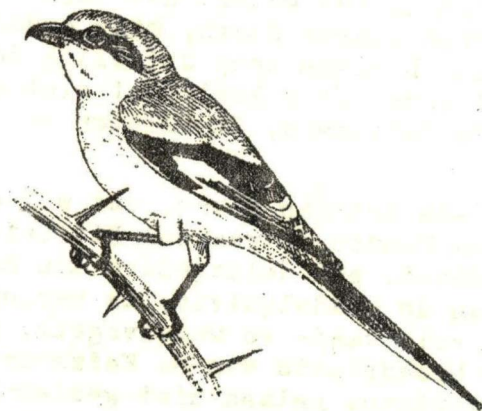

De uitgestrekte lagunes in de Coto Donana

Aan de binnenkant van het reservaat liggen enkele uitgestrekte lagunes, waar tal van Flamingo's, Zilverreigers en vele andere steltlopers zich ophouden. Opvallend waren ook verschillende groepen Grauwe Ganzen. Enkele malen stopten wij in het terrein, waarbij we ook enkele kudde Edelherten en Wilde Zwijnen zagen.

Aan de rand van de Coto Donana zijn enkele wandelpaden met schuilhutten uitgezet. Vanuit deze schuilhutten had je een mooi uitzicht op enkele moerasachtige gebieden. Op een zeker moment ontdekten we 10 Purperkoeten, die op het eerste gezicht leken op reusachtige Waterhoentjes. Hun hoge rode poten en rode bles waren zeer opvallend. Verder zagen we enkele paren Dodaarzen, die hier al bezig waren met het voeren van de jongen. In de lucht waren regelmatig Raven te zien.

Tijdens het laatste gedeelte van de reis bezochten we het gebied van de Estremadura, een wat armzalige landbouwstreek, gelegen tegen het zuidelijk gedeelte van Portugal. We maakten hier enkele uitstapjes in het heuvelachtige gebied. Een vlucht van circa 15 Zwartbuikzandhoenders was hier wel het hoogtepunt. De Grauwe Gors en de Kleine Torenvalken lieten zich regelmatig zien en horen. De Klapster zagen we regelmatig op de elektriciteitsdraden zitten. Twee andere bijzondere waarnemingen waren een Monniksgier en een Kuifkoekoek, die zich nog heel mooi liet fotograferen.

Klapster

men lang van tevoren reserveren, maar wij hadden nu het geluk aan te kunnen sluiten bij een Engelse groep, toen bekend werd, dat enkele deelnemers van deze groep verhinderd waren. Ruim vijf uur hebben wij het reservaat doorsneden. Landschappelijk is het er zeer fraai. Zo valt de duin vorming nog in al zijn ongerepteheid waar te nemen. Het duin wandelt in een behoorlijk tempo nog steeds landinwaarts, daarbij gedeelten van de Parasoldennenbossen geheel overstuiwend. Tussen de Parasoldennen liggen prachtige meertjes verscholen, die een rijk vogel- en plantenleven herbergen.

Een blik op de reusachtige zandduinen in de Coto Donana

Hierna gingen we even op de culturele toer door een bezoek te brengen aan de mooie historische stad Cordoba met zijn vele oude Moorse gebouwen en Moorse invloeden. Prachtig zijn ook de vele parken, waarin al vele struiken, zoals Momosa, hun bloesempracht lieten zien. Ook de huizenhoge palmen maakten op ons een geweldige indruk. De zomerse temperatuur van ruim 23 graden maakten ons verblijf compleet tot een ware belevenis.

Tot slot maakten wij kennis met enkele vertegenwoordigers van de plaatselijke natuurorganisatie "Patronato de las reservas del sur de Cordoba". Deze organisatie heeft verschillende grotere en kleinere meren in beheer, die onder

een strenge bescherming zijn geplaatst. Enkele ervan hebben wij ook bezocht. We werden ook meegenomen naar een gloednieuw bezoekerscentrum, waar voor degene, die de Spaanse taal enigszins machtig is, een schat aan informatie over het vogelleven in Andalusië wordt geboden.

Na enige heimwee moesten wij uiteindelijk toch weer de richting van het vliegveld van Malaga uitgaan, waar het vliegtuig naar Schiphol al op ons stond te wachten. In elk geval hebben wij aan deze boeiende streek van Spanje de beste herinneringen bewaard. Voor ons is deze reis beslist voor herhaling vatbaar.

Kees Verweij

-o-o-o-o-o-o-o-o-o-

EEN OCHTENDJE DICHTBIJ HUIS

Hoewel het weer op Koninginnedag door een buitje in de middag wat verstoord werd, was het vooral 's morgens vroeg een zeldzaam fraaie morgen.

Inventariseren is de laatste jaren een kwestie van kou leiden geweest. Zangplaatsen noteren met door de kou verkrampte vingers is geen onverdeeld genoegen. Vogels bekijken door een kijker waarvan de glazen direct beslaan door je rokerige adem wil ook slecht lukken. Zijn de glazen schoon dan kun je de kijker nauwelijks stilhouden in je koude ongevoelige handen. Tel daarbij een paar ijskoude voeten veroorzaakt door grondvorst en terecht kan men zeggen: Broedvogelinventariseren....? is een kwestie van afzien!

Ieder jaar weer zijn er toch van die dagen (je hoopt dat ze in het weekend vallen) dat je met plezier je terrein doorloopt om te genieten van de zang, de balts en al dat andere om je heen. Op zo'n dag vergeet je alle voorgaande koude inventarisatieronden. Koninginnedag was zo'n morgen. Het was windstil, later zwak uit o/zo. Temperatuur 's morgens om 6.00 uur $\pm 8^{\circ}$ C oplopend in het zonnetje tot $\pm 15^{\circ}$ C. Het gebied dat ik deze morgen onderhanden zou nemen was het terrein van wijlen Frans van den Berg. Om geen gat in het broedvogel monitoring project (kortweg BMP) te laten ontstaan, doe ik dit terrein er dit jaar bij. Twee terreinen inventariseren kost nogal wat tijd, maar dankzij de atv-ochtenden is dit net te doen.

Eerst vond ik het toch wel wat jammer om op deze Koninginnedag de geplande excursie naar Texel te moeten laten schieten, maar achteraf gezien, heb ik er geen moment spijt van gehad.

Toen ik bij Trapjesberg de Pan van de Heiweg inging was de zang van de Nachtegalen "oorverdovend". Fitissen zongen bij tientallen en overal om je heen was de zang van de Sprinkhaanrietzanger, Boompieper, Grasmus en Braamsluiper te horen.

Zo rond acht uur zocht ik voor de ontbijtstop een hoog duintje op gelegen aan de zuidkant van Het Lange Velletje. Uit de wind en in het zonnetje genoot ik van een hemels concert gegeven door Boompiepers en Sprinkhaanrietzangers met als achtergrondkoor Nachtegalen, Fitissen en Winterkoninkjes.